
Fiscale Jaarrekening

Henk Fuchs
Yvonne van de Voort

Noordhoff Uitgevers

Tweede druk

Fiscale jaarrekening

Fiscale jaarrekening

Henk Fuchs

Yvonne van de Voort

Tweede druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Opmaak binnenwerk: Zefier tekstverwerking, Breda
Ontwerp omslag: Dorèl en anderen, Groningen
Omslagbeeld: Khafizov Ivan Harisovich

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

0 / 13

© 2013 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-84978-8
ISBN 978-90-01-82378-8
NUR 786

Woord vooraf

Fiscale jaarrekening is geschreven vanuit de behoefte aan een duidelijk, geïntegreerd en competentiegericht geschreven boek voor studenten in de eindfase van hun studie.

Met name de samenhang tussen belastingrecht, externe verslaggeving en boekhouden maakt dit boek competentiegericht en daarmee geschikt voor vele HBO/WO-opleidingen (accountancy, bedrijfseconomie, fiscaal recht, SPD).

Kenmerken van dit tekstboek zijn:

- Korte theoretische uiteenzettingen.
- Veel voorbeelden.
- Trefwoorden in de marge.
- Per hoofdstuk meestal een samenvatting en een zelftoets.
- Uitwerkingen van de zelftoetsen achter in het boek.
- Register met vaktermen achter in het boek.

Door dit alles hebben we getracht het tekstboek geschikt te maken voor zelfstudie.

Aan het eind van elke paragraaf ziet u in de marge welke opgaven precies aansluiten op de in die paragraaf besproken stof. De opgaven zijn gebundeld in de uitgave *Fiscale jaarrekening, Opgaven- en werkboek* op A4-formaat. Door gebruik te maken van de toegevoegde werkbladen kan het tempo bij het uitwerken van de opgaven worden verhoogd, terwijl ook een geordend geheel van uitwerkingen ontstaat.

Bij het opgaven- en werkboek verschijnt ook *Fiscale jaarrekening, Uitwerkingen*.

Voor de SPD-opleiding kan dit boek worden gezien als het tweede deel van de driedelige serie, die bestemd is voor studenten die zich voorbereiden op het vak bedrijfsadministratie bij het SPD-examen. Dit deel bevat de stof voor Fiscale jaarrekening SPD, overeenkomstig het examenprogramma september 2012. Doordat het onderdeel 'Winst uit onderneming Inkomstenbelasting' uit het examenprogramma voor Fiscale jaarrekening SPD is verwijderd, kunnen de paragrafen 2.1 en 2.2 en hoofdstuk 3 worden overgeslagen. Dit geldt niet voor de paragrafen 2.3 en 2.4, omdat in de latere hoofdstukken regelmatig naar deze paragrafen wordt terugverwezen.

Voor de onderdelen die tot het examenprogramma Fiscale jaarrekening SPD behoren maar niet in dit boek zijn opgenomen (dividendbelasting en aanmerkelijk belang), verwijzen wij u naar de website

www.fiscalejaarrekening.noordhoff.nl

Op deze website hebben we ook aanvullend studiemateriaal voor studenten en docenten geplaatst.

In *Fiscale jaarrekening* komt aan de orde in hoofdstuk

- 1 Verslaggeving ten behoeve van de fiscus
- 2 Fiscale jaarrekening eenmanszaak
- 3 Fiscale jaarrekening vennootschap onder firma
- 4 Fiscale en vennootschappelijke jaarrekening nv/bv – inleiding
- 5 Fiscale jaarrekening nv/bv – overzichten
- 6 Fiscale en vennootschappelijke jaarrekening nv/bv – vervolg
- 7 Fiscale jaarrekening – een voorbeeld
- 8 Fiscale eenheid.

Opmerkingen over de inhoud van deze uitgave die kunnen leiden tot verbeteringen in een volgende druk, worden in dank ontvangen.

Zou u deze willen doorgeven aan de uitgever?

Het adres is:

Noordhoff Uitgevers bv,
Afdeling Hoger Onderwijs,
Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen.

E-mail kunt u richten aan:

info@noordhoff.nl

Ook rechtstreeks contact met ons stellen we op prijs. Daartoe de volgende e-mailadressen:

scripta@telenet.be

yrp.vandevoort@avans.nl

Hoogstraten/Hedel, voorjaar 2013

Henk Fuchs

Yvonne van de Voort

Inhoud

- 1 Verslaggeving ten behoeve van de fiscus 1**
 - 1.1 Algemeen 1
 - 1.2 Fiscale jaarrekening vergeleken met commerciële en vennootschappelijke jaarrekening 3
 - 1.3 Fiscale waarderingsgrondslagen 6
 - Samenvatting hoofdstuk 1 16
 - Zelftoets hoofdstuk 1 18

- 2 Fiscale jaarrekening eenmanszaak 21**
 - 2.1 Algemeen 21
 - 2.2 Te verstrekken fiscale overzichten bij een eenmanszaak 22
 - 2.3 Correcties om tot belastbare winst uit onderneming te komen, exclusief de fiscale faciliteiten 25
 - 2.4 Fiscale faciliteiten 34
 - Samenvatting hoofdstuk 2 44
 - Zelftoets hoofdstuk 2 46

- 3 Fiscale jaarrekening vennootschap onder firma 49**
 - 3.1 Algemeen 49
 - 3.2 Fiscale jaarrekening vennootschap onder firma 55
 - Samenvatting hoofdstuk 3 64
 - Zelftoets hoofdstuk 3 65

- 4 Fiscale en vennootschappelijke jaarrekening nv/bv – inleiding 67**
 - 4.1 Verschillen tussen fiscale en vennootschappelijke jaarrekening 67
 - 4.2 Oorzaken van verschillen tussen (fiscale) winst en vennootschappelijke winst – eerste verkenning 70
 - 4.3 Samenvattend voorbeeld 79
 - Samenvatting hoofdstuk 4 88
 - Zelftoets hoofdstuk 4 90

- 5 Fiscale jaarrekening nv/bv – overzichten 93**
 - 5.1 Fiscale winst-en-verliesrekening 93
 - 5.2 Fiscale balans 97
 - 5.3 Saldo fiscale winstberekening 105
 - 5.4 Berekening belastbaar bedrag 111
 - Samenvatting hoofdstuk 5 130
 - Zelftoets hoofdstuk 5 133

6	Fiscale en vennootschappelijke jaarrekening nv/bv – vervolg	137
6.1	Algemeen	137
6.2	Verwerking van winstbegripverschillen bij investeringsaftrek	147
6.3	Verwerking van winstbegripverschillen bij prijswijzigingen van materiële vaste activa	153
	Samenvatting hoofdstuk 6	164
	Zelftoets hoofdstuk 6	166
7	Fiscale jaarrekening – een voorbeeld	169
7.1	Uitgebreid voorbeeld	169
	Zelftoets hoofdstuk 7	186
8	Fiscale eenheid	191
8.1	Algemeen	191
8.2	Vormen fiscale eenheid	193
8.3	Opheffen fiscale eenheid	199
8.4	Verrekening vennootschapsbelasting tussen deelnemers fiscale eenheid	201
8.5	Fiscale winst-en-verliesrekening bij fiscale eenheid	208
	Samenvatting hoofdstuk 8	210
	Zelftoets hoofdstuk 8	212
	Uitwerkingen zelftoetsen	215
	Register	241

Verslaggeving ten behoeve van de fiscus

1

- 1.1 Algemeen
- 1.2 Fiscale jaarrekening vergeleken met commerciële en vennootschappelijke jaarrekening
- 1.3 Fiscale waarderingsgrondslagen

■ ■ ■ 1.1 Algemeen

De overheid in ons land heft belasting over de door een onderneming gemaakte winst. Een onderneming is een duurzaam samenwerkingsverband van kapitaal(goederen) en arbeid, die deelneemt aan het economisch verkeer met het doel winst te maken die redelijkerwijs ook te verwachten moet zijn. Ook het zelfstandig uitgeoefend beroep (notaris, accountant, advocaat enz.) wordt in dit verband beschouwd als onderneming.

Om het bedrag van de in een bepaald jaar in een onderneming gemaakte winst (of verlies = negatieve winst) te kennen, wil de Belastingdienst (= fiscus) voor dat jaar beschikken over een winst-en-verliesrekening, een balans en een berekening van het belastbaar bedrag. Het *belastbaar bedrag* is de basis voor de belastingheffing.

De door een onderneming aan de Belastingdienst te verstrekken financiële informatie moet voldoen aan specifieke regels die zijn vastgelegd in belastingwetten. De aan de Belastingdienst te verstrekken winst-en-verliesrekening, balans en berekening van het belastbaar bedrag die overeenkomstig deze speciale regels zijn opgemaakt, noemen we daarom de *fiscale jaarrekening*.

De belangrijkste wetten die bij de opstelling van de fiscale jaarrekening van een onderneming in acht moeten worden genomen, zijn:

- a de Wet inkomstenbelasting 2001 (= Wet IB), en
- b de Wet vennootschapsbelasting 2007 (= Wet Vpb).

Belastbaar bedrag

**Fiscale
jaarrekening**

Ad a Wet IB

De Wet IB geldt voor natuurlijke personen die in Nederland wonen en inkomsten hebben en voor natuurlijke personen die niet in Nederland wonen, maar inkomsten hebben uit Nederland.

In de wet IB worden de inkomsten verdeeld in de volgende categorieën, die *boxen* worden genoemd:

Boxen

- box 1: belastbaar inkomen uit werk en woning;
- box 2: belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang;
- box 3: belastbaar inkomen uit sparen en beleggen.

Tot het belastbaar inkomen uit werk en woning (box 1) behoren onder andere:

- winst uit onderneming;
- inkomsten uit arbeid in dienstbetrekking;
- inkomsten uit overige werkzaamheden;
- inkomsten uit periodieke uitkeringen;
- verstrekkingen en inkomsten uit de eigen woning.

Aangezien we ons in dit boek uitsluitend bezighouden met de belastingheffing over de winst uit onderneming, beperken we ons tot het stuk wetgeving in de Wet IB dat betrekking heeft op de inkomsten bedoeld in het eerste element van box 1: *winst uit onderneming*.

De Wet IB omschrijft winst uit onderneming in art. 3.8 IB als volgt:

Winst uit een onderneming is het bedrag van de gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit een onderneming.

Omdat de Wet IB betrekking heeft op inkomsten van natuurlijke personen, gelden de in deze wet opgenomen bepalingen over de winst uit onderneming voor ondernemers (art. 3.4 IB) van:

- de eenmanszaak, één natuurlijk persoon;
- de vennootschap onder firma (vof) en de commanditaire vennootschap (cv), twee of meer natuurlijke personen.

Deze vennootschappen noemen we *personenvennootschappen*.

Personenvennootschappen

In de hoofdstukken 2 en 3 houden we ons bezig met het opstellen van de fiscale jaarrekening voor deze ondernemingsvormen.

Ad b Wet Vpb

De Wet Vpb geldt voor rechtspersonen die in Nederland zijn gevestigd en inkomsten hebben en voor rechtspersonen die niet in Nederland zijn gevestigd, maar inkomsten hebben uit Nederland.

De te belasten inkomsten in de Wet Vpb vallen allemaal onder het begrip *winst*. In art. 8 Vpb worden bepaalde artikelen in de Wet IB voor de winstbepaling van toepassing verklaard voor de vennootschapsbelasting. De Wet Vpb bestaat dus in feite uitsluitend uit bepalingen voor de berekening van de (fiscale) winst, voor zover die niet zijn te vinden in de wet IB.

De Wet Vpb bevat bepalingen voor het berekenen van het belastbare bedrag van allerhande rechtspersonen. De belangrijkste hiervan zijn:

- de naamloze vennootschap (nv), en
- de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bv).

Opgave 1.1

■ ■ ■ 1.2 Fiscale jaarrekening vergeleken met commerciële en vennootschappelijke jaarrekening

Commerciële jaarrekening

De eenmanszaak en de personenvennootschap stellen jaarlijks uit hun boekhouding een winst-en-verliesrekening en balans samen, waarvoor we de naam *commerciële jaarrekening* gebruiken. Voor de samenstelling van deze jaarrekening bestaan geen wettelijke voorschriften. Meestal wordt hierbij – geheel vrijwillig – gebruikgemaakt van de wettelijke bepalingen in Titel 9 Boek 2 BW (zie verderop in deze paragraaf).

De commerciële jaarrekening vormt het uitgangspunt voor het samenstellen van de *fiscale jaarrekening*, waarvoor wel speciale regels gelden. Vooral in de kleine eenmanszaak en personenvennootschap wordt vaak volstaan met het uitsluitend samenstellen van de fiscale jaarrekening, aan de hand van de gegevens in de boekhouding en de fiscale voorschriften.

Bij de nv/bv kennen we de volgende jaarrekeningen:

- de interne jaarrekening;
- de fiscale jaarrekening;
- de externe jaarrekening.

Interne jaarrekening

De *interne jaarrekening* biedt financiële informatie ter ondersteuning van de besluitvormingsprocessen in een onderneming. Deze financiële informatie (die in de praktijk overigens meestal over veel kortere perioden dan een jaar wordt vervaardigd) kan een onderneming volledig naar eigen inzicht samenstellen. Voor de interne financiële verslaggeving bestaat immers geen wet- en regelgeving.

Fiscale jaarrekening

De *fiscale jaarrekening* moet – zoals aangegeven in paragraaf 1.1 – door elke onderneming (en het zelfstandig uitgeoefende beroep) over elk kalenderjaar worden opgesteld en ingediend bij de Belastingdienst. Bij de opstelling van deze jaarrekening moet een onderneming zich houden aan specifieke regels die zijn vastgelegd in belastingwetten.

Externe jaarrekening

De *externe jaarrekening* moet worden opgesteld door ondernemingen die *rechtspersoon* zijn. In dit boek beperken we ons voor deze categorie ondernemingen tot de nv en de bv. Bij de opstelling van de externe jaarrekening moet een onderneming zich houden aan de wet- en regelgeving voor de externe verslaggeving.

Het gaat hier met name om de in Titel 9 Boek 2 BW vastgelegde wetgeving en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Ook kan een onderneming te maken krijgen met de International Financial Reporting Standards (IFRS) van de International Accounting Standards Board (IASB).

Vennootschappelijke jaarrekening

Uit het voorgaande volgt dat voor de verslaggeving *naar buiten* alleen de ondernemingen die rechtspersoon zijn, naast een fiscale ook een *externe* jaarrekening moeten opstellen. Omdat we ons voor wat betreft de rechtspersonen beperken tot de nv en de bv, gebruiken we voor de externe jaarrekening de naam *vennootschappelijke jaarrekening*.

Doordat de regels die gelden voor de fiscale jaarrekening op veel punten afwijken van de regels die moeten worden toegepast bij het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening, is de inhoud van beide jaarrekeningen meestal verschillend.

De belangrijkste bepaling in de *fiscale* wetgeving is de eis dat de (fiscale) winst moet worden bepaald volgens *goed koopmansgebruik*.

De belangrijkste eis die wettelijk wordt gesteld aan de vennootschappelijke jaarrekening is dat deze moet worden opgesteld volgens *normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd*.

Meestal wordt bij de nv/bv de fiscale jaarrekening uit de vennootschappelijke jaarrekening 'afgeleid'. De fiscale jaarrekening wordt bij deze aanpak dus *extracomptabel* opgesteld.

■ ■ Verschillen tussen fiscale en vennootschappelijke jaarwinst bij nv/bv

De fiscale jaarrekening heeft in feite maar één doel: *de vaststelling van de (fiscale) winst over een bepaalde periode (meestal een jaar) en het daaruit af te leiden belastbaar bedrag*.

We vermeldden al dat de fiscale jaarwinst moet worden bepaald volgens *goed koopmansgebruik* (art. 3.25 IB). Dit komt neer op de eis dat de fiscale jaarwinst moet worden bepaald met behulp van een waarderings- en winstbepalingsstelsel dat in overeenstemming is met bedrijfseconomische inzichten.

Het gevolg van deze verwijzing naar de bedrijfseconomie is dat er geen principiële verschillen zijn tussen de fiscale en vennootschappelijke winstbepaling. Toch zijn er diverse oorzaken waardoor de fiscale jaarwinst kan afwijken van de vennootschappelijke jaarwinst. We geven hiervan enkele voorbeelden:

- Bij het opstellen van de fiscale jaarrekening moet worden uitgegaan van het *nominalistisch* winstbegrip. Er wordt dus geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat prijsveranderingen in de tijd (= volgtijdige prijsverschillen) de (fiscale) winst hebben beïnvloed. Dit gebeurt wel bij allerlei in de bedrijfseconomie bekende winstbepalingsstelsels door het toepassen van het *substantialistisch* winstbegrip.

Overigens is er in de loop van de tijd met betrekking tot de fiscale winstberekening wel enig 'substantialistisch' water in de 'nominalistische' wijn gedaan. Substantialistische elementen die fiscaal worden toegestaan, zien we bijvoorbeeld in de mogelijkheid fiscaal gebruik te maken van het lifo-stelsel en het ijzeren-voorraadstelsel (zie paragraaf 1.3).

Opmerkelijk is dat toepassing van deze stelsels in de vennootschappelijke jaarrekening door de Raad voor de Jaarverslaggeving wordt afgeraden (lifostelsel) dan wel wordt afgewezen (ijzeren-voorraadstelsel).

Toepassing van de vervangingswaardetheorie in de fiscale jaarrekening is niet toegestaan. Wanneer dus voor de vennootschappelijke jaarrekening de afschrijving op vaste activa wordt berekend op basis van *vervangingswaarde*, moet dit voor de fiscale jaarrekening gebeuren op basis van (historische) *aanschafprijs*.

- Een positief resultaat bij verkoop van een bedrijfsmiddel wordt als *boekwinst* vermeld op de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening. Fiscaal mag deze boekwinst worden opgenomen in een *herinvesteringsreserve* (een *balanspost*) op voorwaarde dat het plan bestaat tot herinvestering over te gaan. Het gevolg hiervan is dat de boekwinst wel wordt opgenomen op de fiscale winst-en-verliesrekening, maar later bij de berekening van de belastbare winst weer in mindering wordt gebracht.

**Nominalistisch
winstbegrip**

**Substantialistisch
winstbegrip**

**Herinvesterings-
reserve**

- Wanneer *tantièmes* (bijvoorbeeld voor directieleden en commissarissen) vennootschappelijk worden gezien als beloningen die onderdeel uitmaken van de *winstbestemming*, komen ze niet als kosten op de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening.

Fiscaal kunnen *tantièmes* – voor zover ze zijn toegekend in verband met arbeid in de onderneming – als kosten worden opgevoerd bij de *winstbepaling* (art. 9 Vpb).

Het voorgaande leidt ertoe dat op de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening en op de fiscale winst-en-verliesrekening (bijvoorbeeld) kunnen voorkomen:

Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening

① Loonkosten	€	300.000	Boekwinst verkoop machine	€	25.000 ③
② Afschrijvingskosten machines (op basis vervangingswaarde)	-	500.000			

Fiscale winst-en-verliesrekening

① Loonkosten	€	300.000	Boekwinst verkoop machine	€	30.000 ③
② Afschrijvingskosten machines (op basis aanschafprijs)	-	400.000			
④ Tantièmes directie	-	35.000			

Toelichting

- ① Post die met hetzelfde bedrag voorkomt op beide overzichten.
- ② Post die voorkomt op beide overzichten, maar met verschillende bedragen omdat een andere waarderingsgrondslag wordt gehanteerd.
- ③ Post die voorkomt op beide overzichten, maar met verschillende bedragen. De oorzaak hiervan is dat op het moment van verkoop van de machine de boekwaarde fiscaal lager is dan vennootschappelijk, en dus de boekwinst fiscaal hoger is dan vennootschappelijk. Zoals eerder vermeld, wordt de fiscale boekwinst bij de berekening van de belastbare winst weer in mindering gebracht als een herinvesteringsreserve wordt gevormd.
- ④ Post die uitsluitend voorkomt op de fiscale winst-en-verliesrekening (in de veronderstelling dat de *tantièmes* vennootschappelijk deel uitmaken van de *winstbestemming*).

Opgave 1.2

■ ■ ■ 1.3 Fiscale waarderingsgrondslagen

De fiscus belast de totale winst van de onderneming (art. 3.8 IB, art. 8 Vpb). Omdat er per jaar aangifte moet worden gedaan, worden er winstbepalende balansen opgemaakt waarmee de *jaarwinst* (art. 3.25 IB, art. 8 Vpb) kan worden bepaald.

Deze winstbepalende balans is een balans, die is opgesteld in overeenstemming met de fiscale waarderingsgrondslagen; daarom noemen we deze balans de fiscale balans. Fiscale balansen zijn de basis voor de vermogensvergelijking; dit is een methodiek om de (fiscale) winst te bepalen (zie voor inhoudelijke uitleg paragraaf 2.2 voor de IB en paragraaf 5.4 voor de Vpb).

Maar voordat een fiscale balans kan worden opgesteld, moeten we eerst bepalen wat wel en wat niet op deze balans mag of zelfs moet. Dit heet *vermogensetikettering*. Deze vermogensetikettering komt uitsluitend aan de orde bij ondernemingen die onder de inkomstenbelasting vallen (eenmanszaken en personenvennootschappen). Voor rechtspersonen, die onder de wet Vennootschapsbelasting vallen, is namelijk in art. 2 lid 5 Vpb bepaald dat zij geacht worden hun onderneming te drijven met behulp van hun gehele vermogen.

Vermogens-etikettering

■ ■ Vermogensetikettering

Bij de vraag welk fiscaal 'etiket' op een vermogensbestanddeel van toepassing is, moeten we onderscheid maken tussen drie soorten vermogensbestanddelen:

- *Verplicht ondernemingsvermogen*
Indien een vermogensbestanddeel nagenoeg geheel ($\geq 90\%$) wordt gebruikt ten behoeve van de onderneming, is sprake van verplicht ondernemingsvermogen. Dit vermogensbestanddeel moet dus verplicht in zijn geheel (voor de volle 100%) op de fiscale balans worden opgenomen. Zo'n situatie doet zich bijvoorbeeld voor bij een auto waarmee in totaal 25.000 kilometer per jaar wordt gereden, 24.900 kilometer voor de onderneming en 100 kilometer voor privé. Deze auto is dan verplicht ondernemingsvermogen en moet dus voor het volledige aankoopbedrag (exclusief BTW) op de fiscale balans worden opgenomen.
- *Verplicht privévermogen*
Indien een vermogensbestanddeel voor minder dan 10% wordt gebruikt ten behoeve van de onderneming (dus voor $\geq 90\%$ voor privégebruik door de ondernemer), is sprake van verplicht privévermogen. Dit vermogensbestanddeel mag dus *niet* op de fiscale balans worden opgenomen. Zo'n situatie doet zich bijvoorbeeld voor bij een auto waarmee in totaal 25.000 kilometer per jaar wordt gereden, 100 kilometer voor de onderneming en 24.900 kilometer voor privé. Deze auto is dan verplicht privévermogen en mag dus niet op de fiscale balans worden opgenomen.
- *Gemengd gebruik*
Als de bovenstaande twee situaties niet van toepassing zijn, is sprake van gemengd gebruik. Hoe dan moet worden gehandeld, is afhankelijk van de vraag of het vermogensbestanddeel *splitsbaar* is. Als het vermogensbestanddeel splitsbaar is, dan *moet* het worden gesplitst! Is het niet

Keuzevermogen

splitsbaar, dan is sprake van *keuzevermogen*. De ondernemer mag dan voor het betrokken vermogensbestanddeel kiezen om het óf geheel tot het ondernemingsvermogen te rekenen (en dus op de fiscale balans op te nemen), óf geheel tot het privévermogen (en dus niet op de fiscale balans op te nemen).

Of een vermogensbestanddeel kan worden gesplitst, moet *technisch* worden bekeken; het gaat dan om de vraag of het uit min of meer afzonderlijke gedeelten bestaat. Zo is een auto waarin zakelijk en privé wordt gereden, niet splitsbaar in een ondernemingsdeel en een privédeel. Een auto die niet *verplicht* ondernemings- of privévermogen is, is keuzevermogen.

Bij een pand kan dit anders zijn. Wanneer er namelijk twee aparte ingangen zijn (een voor het ondernemingsdeel en een voor het privédeel), dan is het pand splitsbaar en *moet* het dus worden gesplitst. Dit betekent dat alleen het ondernemingsdeel op de fiscale balans moet.

Opmerkingen

- 1 De etikettering heeft belangrijke consequenties voor de opstelling van de fiscale balans en de fiscale winst-en-verliesrekening.
- 2 Een aan een actiefpost gekoppelde passiefpost volgt de etikettering van de actiefpost. Zo volgt een hypothecaire lening op een pand de etikettering van het pand (dit kan tot gevolg hebben dat ook de lening gesplitst moet worden in een ondernemingsdeel en een privédeel).
- 3 De ondernemer is gebonden aan een bestendige gedragslijn (= goed koopmansgebruik). Dit betekent dat als hij eenmaal een vermogensbestanddeel heeft geëtiketteerd, hij deze etikettering niet zomaar mag veranderen. Dit mag slechts als goed koopmansgebruik dat toelaat (art. 3.25 IB).

■ ■ Fiscale waarderingsgrondslagen

Als volgens bovenvermelde regels is bepaald welke vermogensbestanddelen op de fiscale balans moeten worden opgenomen, krijgen we te maken met de fiscale *waarderingsgrondslagen*. Deze grondslagen gelden zowel voor de eenmanszaak, de personenvennootschap als de rechtspersoon. Als er wetsartikelen worden genoemd (zoals bijvoorbeeld bij de fiscale reserves), gelden deze alleen voor de rechtspersonen als het betrokken IB wetsartikel genoemd is in art. 8 Vpb.

Achtereenvolgens behandelen we de fiscale waarderingsgrondslagen voor:

- a Bedrijfsmiddelen
- b Goodwill
- c Voorraden
- d Onderhanden werk
- e Vorderingen
- f Fiscale reserves
- g Voorzieningen
- h Schulden

Ad a *Bedrijfsmiddelen*

Volgens art. 3.30 lid 1 IB wordt onder een bedrijfsmiddel verstaan 'goederen die voor het drijven van een onderneming worden gebruikt' (en die meerdere jaren meegaan).

Bedrijfsmiddelen moeten op de fiscale balans worden gewaardeerd op de historische kostprijs minus afschrijvingen. Historische kostprijs is de aanschafprijs vermeerderd met de bijkomende kosten (zoals transportkosten en kosten om het bedrijfsmiddel bedrijfsklaar te maken). Ook kosten van verbetering moeten worden geactiveerd. Dit in tegenstelling tot onderhoudskosten, die direct ten laste van het resultaat moeten worden gebracht.

De afschrijving is een weerspiegeling van de waardedaling van het bedrijfsmiddel als gevolg van het gebruik. Een bedrijfsmiddel wordt normaal gesproken afgeschreven gedurende de economische levensduur. De totale afschrijving is gelijk aan het verschil tussen de historische kostprijs en de restwaarde. Sinds 2007 is afschrijving op een gebouw slechts mogelijk indien de boekwaarde van het gebouw hoger is dan de *bodemwaarde*. Voor een gebouw in eigen gebruik is de bodemwaarde 50% van de WOZ-waarde (art 3.30a IB). Het is fiscaal overigens gebruikelijk om een gebouw in 40 à 50 jaar af te schrijven.

Bodemwaarde

Voorbeeld 1.1

Het onroerend goed van het administratiekantoor van Willem Hagoort in Edam is eind december 2011 aangekocht en op 1 februari 2012 in gebruik genomen. De aankoopssom van € 240.000 is als volgt te verdelen:

• grond	€	90.000
• woongedeelte	€	80.000
• bedrijfs gedeelte	€	70.000

De aankoopkosten van het pand (makelaarskosten e.d.) zijn € 40.000. Om het pand geschikt te maken als kantoor zijn eind december 2011 voor € 15.000 verbouwkosten gemaakt.

Willem woont met zijn gezin boven het kantoor. Het woongedeelte is alleen toegankelijk via het kantoorgedeelte. Hij heeft het pand aangemerkt als ondernemingsvermogen en op de fiscale balans per 1 januari 2012 voor de historische kostprijs geactiveerd.

Voor het bepalen van de afschrijving over 2012 wil hij uitgaan van de veronderstelling dat het pand ongeveer 20 jaar voor de onderneming zal worden gebruikt.

De WOZ-waarde 2012 van het volledige onroerend goed is € 160.000.

Gevraagd

- 1 Maak duidelijk dat Willem het pand fiscaal mag aanmerken als ondernemingsvermogen.
- 2 Bereken het bedrag waarvoor Willem het pand moet opnemen op de fiscale balans per 31 december 2011.
- 3 Bereken het bedrag waarvoor Willem het pand moet opnemen op
 - a de fiscale winst-en-verliesrekening over 2012;
 - b de fiscale balans per 31 december 2012.

Uitwerking

- 1 Uit de gegevens blijkt dat bij het pand sprake is van gemengd gebruik. Omdat er geen aparte ingangen zijn voor het kantoor en het woongedeelte, is het pand niet splitsbaar en is dus sprake van keuzevermogen. Willem mag het pand dus aanmerken als ondernemingsvermogen.

2 Op de fiscale balans per 31 december 2011 moet het pand worden opgenomen voor:

Aankoopsom	€	240.000
Aankoopkosten	-	40.000
Verbouwingskosten	-	15.000
		<hr/>
	€	295.000
		<hr/>

3 a Alhoewel Willem het pand ongeveer 20 jaar denkt te gebruiken, moet hij fiscaal uitgaan van een afschrijvingstermijn van 40 à 50 jaar. We kiezen voor 40 jaar, ofwel een afschrijving van 2,5% per jaar.

Omdat over grond niet mag worden afgeschreven, is de jaarlijkse fiscale afschrijving:

$$2,5\% \text{ van } (\text{€ } 295.000 - \text{€ } 90.000) = \text{€ } 5.125.$$

Fiscaal mag slechts worden afgeschreven over de gebruiksmaanden in 2012: dit zijn 11 maanden.

Op de fiscale winst-en-verliesrekening over 2012 noteert Willem dus:

$$\text{Afschrijvingskosten } 11/12 \times \text{€ } 5.125 = \text{€ } 4.698.$$

b Op de fiscale balans per 31 december 2012 neemt Willem het pand op voor $\text{€ } 295.000 - \text{€ } 4.698 = \text{€ } 290.302$.

Dit bedrag mag Willem noteren op de balans per 31 december 2012, want het bedrag is hoger dan de bodemwaarde van 50% van de WOZ-waarde (art. 3.30 Wet IB 2001) = 50% van $\text{€ } 160.000 = \text{€ } 80.000$.

Voor overige bedrijfsmiddelen (zoals machines, computers e.d.) is de afschrijving per jaar gemaximeerd op 20% van de historische kostprijs (art. 3.30 lid 2 IB). Wanneer de economische levensduur echter bijvoorbeeld 8 jaar is, moet in 8 jaar worden afgeschreven.

Bedrijfsmiddelen van geringe waarde (€ 450 of minder) mogen ineens ten laste van de (fiscale) winst worden gebracht (art. 3.30 lid 4 IB).

Ook bestaat (alleen fiscaal) voor bedrijfsmiddelen de mogelijkheid tot willekeurige afschrijving (art. 3.31 en 3.34 IB en Uitvoeringsregeling Vervroegde afschrijving). Hierover meer in paragraaf 2.4.

Ad b Goodwill

Als goodwill samenhangt met de aankoop van activa en passiva wordt deze op de fiscale balans geactiveerd en afgeschreven. De afschrijving per jaar is gemaximeerd op 10% (art 3.30 lid 2 IB).

Als goodwill samenhangt met de aankoop van aandelen van een nv/bv die als deelneming kan worden beschouwd, wordt de goodwill niet als aparte post op de fiscale balans geactiveerd, maar is dan begrepen in de post Deelnemingen op de fiscale balans. Fiscaal worden deelnemingen namelijk gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Ad c Voorraden

Voorraden zijn 'zaken die ter bewerking, verwerking of verkoop en derhalve als bestemd tot de omzet in het bedrijf aanwezig zijn' (Hoge Raad).

De waarderingsstelsels voor voorraden die bedrijfseconomisch aanvaardbaar zijn, zijn dat fiscaal ook met uitzondering van het vervangingswaardestelsel.

Het meest gehanteerde stelsel is kostprijs (= oorspronkelijke inkoopprijs vermeerderd met eventuele inkoopkosten) of lagere marktwaarde (= prijs op de inkoopmarkt op de balansdatum).

Hiernaast gehanteerde stelsels zijn fifo (first in first out) en lifo (last in first out). Bij het fifostelsel gaan we er van uit dat de (administratief) oudste voorraad het eerst wordt verkocht. De voorraad wordt daarom tegen de meest recent betaalde inkooprijzen gewaardeerd. Bij het lifostelsel gaan we er van uit dat de (administratief) laatst ingekochte voorraad het eerst wordt verkocht. De voorraad wordt daarom tegen de oudste inkooprijzen gewaardeerd.

Ijzeren voorraad

Een waarderingsstelsel dat fiscaal ook is toegestaan is het ijzeren-voorraadstelsel. Centraal bij het ijzeren-voorraadstelsel staat de *ijzeren voorraad*. Hieronder verstaan we de voorraad die nodig is om de continuïteit van de onderneming te verzekeren.

De ijzeren voorraad waarderen we op de balans steeds tegen een zelfde prijs (de *ijzeren-voorraadprijs*). Hierdoor bereiken we dat prijsstijgingen op de ijzeren voorraad buiten de winst blijven.

Wel zijn er bepaalde voorwaarden verbonden aan de toepassing van het ijzeren-voorraadstelsel; zo mag de ijzeren voorraad alleen maar worden gevormd voor soortgelijke, althans soortverwante goederen.

Als de werkelijke voorraad per balansdatum *groter* is dan de ijzeren voorraad, spreken we van een *surplus*. Dit surplus waarderen we volgens het fifostelsel, met daaraan gekoppeld de minimumwaarderingregel. Het surplusbedrag (in euro's) tellen we op bij het ijzeren-voorraadbedrag (in euro's).

Als de werkelijke voorraad *kleiner* is dan de ijzeren voorraad, is sprake van een *manco*. Dit manco waarderen we volgens de inkoopprijs op het moment van waardering (= de vervangingsprijs). Het mancobedrag (in euro's) trekken we af van het ijzeren-voorraadbedrag (in euro's).

■ Voorbeeld 1.2

Ophorst BV in Beverwijk handelt uitsluitend in het artikel Oxalis. De fiscale balans per 31 december 2011 ziet er als volgt uit:

Fiscale balans per 31 december 2011

Voorraad goederen	€	34.000	Fiscaal vermogen	€	60.000
Kas	-	26.000			
	€	60.000		€	60.000

De waardering van de voorraad goederen op deze balans is als volgt:

• ijzeren voorraad × ijzeren-voorraadprijs 10.000 stuks × € 5 =	€	50.000
• manco 2.000 stuks × € 8 (inkoopprijs 31-12-2011) =	-	16.000
	-	<u>34.000</u>

Gegevens over 2012

• Gekocht en ontvangen tegen contante betaling:		
1e kwartaal 13.000 stuks à € 9 =	€	117.000
2e kwartaal 15.000 stuks à € 9,50 =	-	142.500
3e kwartaal 10.000 stuks à € 8,75 =	-	87.500
4e kwartaal 7.000 stuks à € 10 =	-	70.000
		<u>417.000</u>
• Verkocht en afgeleverd tegen contante betaling:		
1e kwartaal 10.000 stuks à € 10 =	€	100.000
2e kwartaal 12.000 stuks à € 10 =	-	120.000
3e kwartaal 12.000 stuks à € 9 =	-	108.000
4e kwartaal 6.000 stuks à € 11 =	-	66.000
		<u>394.000</u>
• In de loop van een kwartaal verandert de inkoopprijs niet.		

Gevraagd

- 1 Bereken de periodewinst over 2012 bij toepassing van het ijzeren-voorraadstelsel.
- 2 Stel bij toepassing van het ijzeren-voorraadstelsel de fiscale balans per 31 december 2012 samen.

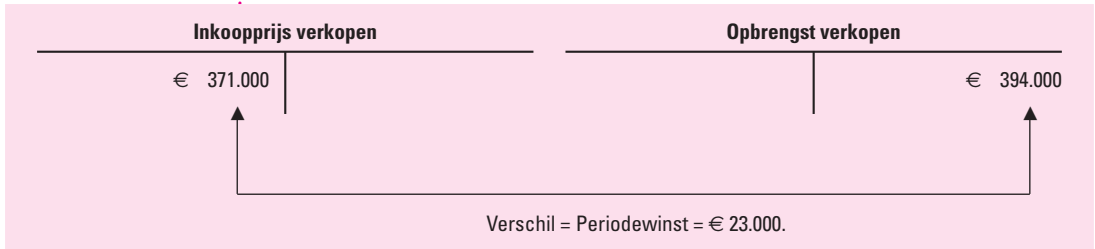
Uitwerking

- 1 Voor het berekenen van de periodewinst over 2012 stellen we de volgende drie rekeningen samen.

Voorraad goederen

1/1	IJzeren voorraad × ijzeren-voorraadprijs 10.000 stuks × € 5 =	€	50.000	1/1-31/12	Verkopen tegen inkoopprijs (sluitpost)	€	371.000
	Manco 2.000 stuks × € 8 =	-	16.000	31/12	IJzeren voorraad × ijzeren-voorraadprijs 10.000 stuks × € 5 =	€	50.000
		-	<u>34.000</u>		Surplus 3.000 stuks × € 10* =	-	30.000
1/1-31/12	Inkopen tegen inkoopprijs	-	417.000		+	<u>80.000</u>	
		€	<u>451.000</u>			€	<u>451.000</u>

* Het surplus stamt volgens de fifo-volgorde uit de inkoop in het 4e kwartaal van 2012.

2

Fiscale balans per 31 december 2012

Voorraad goederen	€ 80.000	Fiscaal vermogen 31-12-2011	€ 60.000
Kas		Winst	- 23.000
€ 26.000 + € 394.000 – € 417.000 =	- 3.000		
	€ 83.000		€ 83.000

Wijziging ijzeren voorraad

Bij uitbreiding van de activiteiten in een onderneming kan ook uitbreiding van de ijzeren voorraad nodig zijn.

De toevoeging aan de oorspronkelijke ijzeren voorraad wordt in het algemeen gewaardeerd tegen de inkoopprijs, die geldt op het 'toevoegingstijdstip' (meestal per 31 december van het betrokken jaar).

Wanneer voorraden minder waard worden door bijvoorbeeld slijtage, uit de mode raken of technologische veroudering, mag daarmee bij de voorraadwaardering rekening worden gehouden op grond van het *voorzichtigheidsbeginsel*. Er mag dan beneden de kostprijs worden gewaardeerd. Dit gebeurt vaak door het opnemen van een voorziening voor incurante voorraden. Let er wel op dat dit geen echte voorziening is (zie hierna), maar een waarderingscorrectie op de actiefpost Voorraden. Deze voorziening voor incurante voorraden nemen we dan ook niet op aan de crediteur van de balans, maar trekken we af van de actiefpost Voorraden.

Van belang hierbij is de feitelijke toestand op de balansdatum. Als bijvoorbeeld op balansdatum al bekend is (uit ervaring) dat de voorraad zomermode van het afgelopen jaar het jaar daarna niet eens meer voor de inkoopprijs kan worden verkocht, mag daar op balansdatum rekening mee worden gehouden. Het feit (de veroudering) heeft zich immers al voorgedaan vóór de balansdatum (namelijk aan het eind van de zomer).

Als het feit zich echter pas na de balansdatum voordoet, mag daar op de balansdatum géén rekening mee worden gehouden. Als bijvoorbeeld op 2 januari 2013 de gehele voorraad door brand teniet gaat, mag daar op de balans per 31 december 2012 géén rekening mee worden gehouden (op 31 december 2012 is de voorraad immers nog intact).

Vorzichtigheidsbeginsel

Ad d Onderhanden werk/opdrachten

Van een onderhanden werk/opdracht is sprake als er een opdracht van een afnemer is waaraan op balansdatum al werkzaamheden zijn verricht, maar de opdracht nog niet gereed is. Volgens art. 3.29b IB wordt de waardering gesteld op het gedeelte van de overeengekomen vergoeding voor het aangenomen werk/opdracht, dat is toe te rekenen aan dat onderhanden werk. Deze formulering impliceert dat er al gedurende de looptijd van de opdracht voortschrijdend winst wordt genomen.

Als daarentegen op het werk een verlies wordt verwacht, moet dit verlies onmiddellijk ten laste van de fiscale winst-en-verliesrekening worden gebracht. Dit verlies leidt tot een minpost op de geactiveerde kosten en betekent dus een negatieve waardecorrectie op de actiefpost.

Ad e Vorderingen

Vorderingen worden fiscaal in de regel tegen de nominale waarde op de balans opgenomen.

Als blijkt dat de vordering niet volledig kan worden geïnd, mag een waardecorrectie plaatsvinden. Dit gebeurt vaak door het opnemen van een voorziening voor dubieuze debiteuren. Zoals eerder vermeld bij 'voorraden' is dit ook bij debiteuren geen echte voorziening, maar een waardeeringscorrectie op de actiefpost Debiteuren.

De waardering van een vordering in vreemde valuta gebeurt tegen de historische koers of de lagere koers per balansdatum (= voorzichtigheidsbeginsel). Als de koers op balansdatum hoger is dan de historische koers, hoeft de koerswinst niet genomen te worden (is namelijk nog niet gerealiseerd).

Ad f Fiscale reserves

De fiscale reserves zijn limitatief opgesomd in art. 3.53 IB: de egaliseringsreserve (ook wel kostenegaliseringsreserve (KER) genoemd), de herinvesteringsreserve (HIR) en de oudedagsreserve (ook wel fiscale oudedagsreserve (FOR) genoemd). Deze reserves mogen worden gevormd ten laste van de (fiscale) winst, dus de dotatie aan deze reserves mag ten laste worden gebracht van de (fiscale) winst. De benaming 'reserves' zegt het al, deze reserves behoren tot het fiscale vermogen.

De fiscale reserves kunnen apart op de fiscale balans worden vermeld, of worden opgenomen onder de sluitpost fiscaal vermogen.

- *Egaliseringsreserve*

Deze reserve kan worden gevormd voor periodieke uitgaven, die in het jaar van het doen van de uitgave tot een piek in de uitgaven leiden. Bijvoorbeeld periodiek groot onderhoud bij panden.

Er zal op basis van een offerte een gelijkmatige verdeling van de verwachte kosten over de jaren moeten plaatsvinden.

Als de kosten uiteindelijk hoger zijn dan de gevormde reserve, kan het meerdere ten laste van de (fiscale) winst worden gebracht. Zijn de kosten uiteindelijk minder dan de gevormde reserve, dan valt het restant van de reserve vrij in de (fiscale) winst.

- *Herinvesteringsreserve*

Deze reserve kan worden gevormd door de boekwinst behaald bij de verkoop van een bedrijfsmiddel te doteren aan de HIR (art. 3.54 IB). Fiscaal hoeft dus geen belasting betaald te worden over de behaalde boekwinst. De vorming van de HIR is echter alleen mogelijk als in het jaar van vervreemden of in de drie jaar daarna een voornemen tot herinvesteren bestaat. De vorming van de HIR houdt in dat de boekwinst bij de vervreemding fiscaal niet wordt belast.

Zodra een nieuw bedrijfsmiddel wordt aangeschaft, wordt de HIR afgeboekt van de aanschafprijs van het nieuwe bedrijfsmiddel. Daarbij mag de boekwaarde na afboeking van de HIR van het nieuwe bedrijfsmiddel niet lager zijn dan de boekwaarde van het vervreemde bedrijfsmiddel was (art. 3.54 lid 2 IB).

Als het nieuwe bedrijfsmiddel niet of in meer dan tien jaar pleegt te worden afgeschreven, moet het eenzelfde economische functie hebben als het vervreemde bedrijfsmiddel, anders mag de HIR niet worden afgeboekt (art 3.54 leden 3 en 4 IB).

■ Voorbeeld 1.3

In 2011 heeft een onderneming een machine met een boekwaarde van € 15.000 verkocht voor € 19.000. De behaalde boekwinst van € 4.000 is fiscaal aan de HIR toegevoegd. In 2012 heeft de onderneming een nieuw pand gekocht.

Gevraagd

- 1 Kan het aan de HIR toegevoegde bedrag van € 4.000 worden afgeboekt op de aanschafprijs van het pand?

Uitwerking

- 1 Omdat een pand in meer dan 10 jaar pleegt te worden afgeschreven en niet eenzelfde economische functie heeft als een machine is het niet toegestaan om het aan de HIR toegevoegde bedrag van € 4.000 af te boeken op de aanschafprijs van dit pand.

Naast het pand heeft de onderneming in 2012 ook inventaris gekocht voor € 18.000.

Gevraagd

- 2 Kan het aan de HIR toegevoegde bedrag van € 4.000 worden afgeboekt op de aanschafprijs van de inventaris?

Uitwerking

- 2 Als de HIR in zijn geheel wordt afgeboekt op de aanschafprijs van deze inventaris, wordt de boekwaarde € 18.000 – € 4.000 = € 14.000. Dat betekent dat de boekwaarde daalt beneden de boekwaarde van het verkochte bedrijfsmiddel, en dat mag niet.

De HIR kan slechts afgeboekt worden tot een bedrag van € 3.000, waardoor de boekwaarde van de nieuwe inventaris uitkomt op € 15.000 (precies de boekwaarde van de verkochte machine). De resterende € 1.000 mag in de HIR blijven, mits er een voornemen blijft om (nog meer) te gaan herinvesteren binnen de vereiste termijn.

Als er drie jaar na het jaar van vormen van de HIR nog niet is geherinvesteerd, dan valt de HIR vrij. En dient dan alsnog belasting betaald te worden.

- *Oudedagsreserve*

De hoofdregel staat in art. 3.67 IB. De ondernemer die aan het urencriterium voldoet en bij de aanvang van het kalenderjaar de pensioenge-rechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt, kan van de in een kalenderjaar genoten winst over dat jaar een gedeelte toevoegen aan de fiscale oudedagsreserve (FOR). Het begrip urencriterium wordt uitgelegd in paragraaf 2.4. De nadere uitwerking van de oudedagsreserve staat in de hierna volgende wetsartikelen.

Zo kan een ondernemer volgens art. 3.68 IB een bepaald percentage (2012: 12%) van de winst doteren aan de FOR. Dit bedrag is wel aan een maximum gebonden (2012: € 9.542).

Het spreekt voor zich dat deze fiscale reserve niet voorkomt bij een rechtspersoon (wetsartikel uit de IB is ook niet genoemd in art. 8 VPB). Er is immers bij een rechtspersoon geen sprake van een ondernemer.

Ad g Voorzieningen

Wanneer er toekomstige verplichtingen zijn zonder dat deze nu juridisch afdwingbaar zijn, kan een voorziening worden gevormd als de verwachting bestaat dat in de toekomst kosten moeten worden gemaakt die:

- hun oorsprong vinden in feiten en omstandigheden in een periode voorafgaand aan de balansdatum;
- met een redelijke mate van zekerheid zullen plaatsvinden;
- betrekking hebben op betrokken periode.

Een voorbeeld van een voorziening is de garantievoorziening.

Ad h Schulden

Schulden worden fiscaal in de regel, net als vorderingen, tegen de nominale waarde op de balans opgenomen. We spreken van een schuld als sprake is van een juridisch afdwingbare verplichting.

Opmerking

Voor kleine en niet-actieve nv's en bv's is het mogelijk in de vennootschappelijke jaarrekening de fiscale waarderingsgrondslagen toe te passen. Doordat in dit geval zowel in de fiscale als in de vennootschappelijke jaarrekening dezelfde waarderingsgrondslagen worden toegepast, spreken we over de *samenvaljaarrekening*.

■ ■ ■ Samenvatting hoofdstuk 1

- De overheid in ons land heft belasting over de door een onderneming gemaakte winst. Uitgaande van het 'Saldo fiscale winstberekening' wordt het belastbaar bedrag berekend, dat de basis is voor de belastingheffing.
Daarom moet elke onderneming jaarlijks een fiscale jaarrekening opstellen, die bestaat uit een winst-en-verliesrekening, een balans en een berekening van het belastbaar bedrag.
Bij de opstelling van de fiscale jaarrekening moet een onderneming zich houden aan specifieke voorschriften, die zijn vastgelegd in belastingwetten.
- De belangrijkste wetten die bij de opstelling van de fiscale jaarrekening in acht moeten worden genomen, zijn:
 - de Wet inkomstenbelasting 2001 (= Wet IB), en
 - de Wet vennootschapsbelasting 2007 (= Wet Vpb).
- Uit de Wet IB houden we ons in dit boek uitsluitend bezig met de in box 1 opgenomen bepalingen die betrekking hebben op de vaststelling van de belastbare winst uit onderneming. Hieronder verstaat de Wet IB het bedrag van de gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit een onderneming (= art. 3.8 IB).
- Ondernemingen die eigendom zijn van één of meer natuurlijke personen hebben voor de berekening van de belastbare winst alleen te maken met de betrokken bepalingen in de Wet IB.
Ondernemingen die rechtspersoon zijn, hebben voor de berekening van de belastbare winst te maken met de betrokken bepalingen in de Wet IB (via art. 8 Vpb), maar ook met de aanvullende bepalingen in de Wet Vpb.
- Ondernemingen die eigendom zijn van één of meer natuurlijke personen moeten voor hun verslaggeving naar buiten uitsluitend een fiscale jaarrekening opstellen.
Ondernemingen die rechtspersoon (lees nv/bv) zijn, moeten voor hun verslaggeving naar buiten een fiscale en een vennootschappelijke jaarrekening opstellen.
- Doordat voor de opstelling van de fiscale jaarrekening andere voorschriften gelden dan voor de opstelling van de vennootschappelijke jaarrekening, kunnen tussen deze twee jaarrekeningen allerlei verschillen optreden.
Een van deze verschillen houdt verband met het feit dat de fiscus een nominalistisch winstbegrip hanteert, terwijl bij de opstelling van de vennootschappelijke jaarrekening ook gekozen kan worden voor een substantialistisch winstbegrip.
- Voor kleine en niet-actieve nv's en bv's is het mogelijk in de vennootschappelijke jaarrekening de fiscale waarderingsgrondslagen toe te passen. Doordat in dit geval zowel in de fiscale als in de vennootschappelijke jaarrekening dezelfde waarderingsgrondslagen worden toegepast, spreken we over de samenvaajaarrekening.

- Bij het opstellen van de fiscale balans en winst-en-verliesrekening moeten de fiscale waarderingsgrondslagen worden toegepast.
Maar voordat een fiscale balans kan worden opgesteld, moet voor de eenmanszaak en de personenvennootschap eerst worden bepaald wat wel of niet op deze balans mag of zelfs moet. Dit heet vermogensetikettering.
Bij de vermogensetikettering maken we onderscheid tussen drie soorten vermogensbestanddelen:
 - Verplicht ondernemingsvermogen;
 - Verplicht privévermogen;
 - Gemengd gebruik.

- Hoe in geval van gemengd gebruik moet worden gehandeld, is afhankelijk van de vraag of het vermogensbestanddeel splitsbaar is.
Als dit het geval is, dan moet worden gesplitst in een deel ondernemingsvermogen en een deel privévermogen. Als splitsing niet mogelijk is, dan is sprake van keuzevermogen. In dat geval mag de ondernemer kiezen of hij het betrokken vermogensbestanddeel bestempelt als ondernemingsvermogen óf als privévermogen.

- De fiscale waarderingsgrondslagen hebben betrekking op:
 - Bedrijfsmiddelen
 - Goodwill
 - Voorraden
 - Onderhanden werk
 - Vorderingen
 - Fiscale reserves
 - Voorzieningen
 - Schulden

■ ■ ■ Zelftoets hoofdstuk 1

In deze zelftoets blijft de omzetbelasting buiten beschouwing.

Groothandel De Graaff in Gorinchem heeft uit haar boekhouding de volgende balans per 31 december 2011 samengesteld.

Balans per 31 december 2011

Gebouw	€ 300.000	Eigen vermogen	€ 310.000
Inventaris	- 75.000	6% Hypothecaire lening	- 200.000
Voorraad goederen	- 100.000		
Liquide middelen	- 35.000		
	<u>€ 510.000</u>		<u>€ 510.000</u>

Toelichting

- Algemeen:
De groothandelsonderneming houdt in haar boekhouding geen rekening met fiscale regels.
- Aanschafprijs gebouw € 400.000. Jaarlijkse afschrijving 2,5% van de aanschafprijs.
- Aanschafprijs inventaris € 100.000, af te schrijven in 8 gelijke jaarlijkse bedragen.
- Waardering voorraad goederen op fifo-basis:
5.000 artikelen Zon \times € 20 = € 100.000.
- Op de hypothecaire lening vinden t/m 2015 geen aflossingen plaats.

Fiscaal geldt voor het gebouw, de inventaris en de voorraad goederen het volgende:

- Aanschafprijs gebouw € 400.000. Jaarlijkse afschrijving 2% van de aanschafprijs.
- Aanschafprijs inventaris € 100.000, af te schrijven in 10 gelijke jaarlijkse bedragen.
- Waardering voorraad goederen volgens het ijzeren-voorraadstelsel.
Ijzeren voorraad 4.000 artikelen Zon. Ijzeren-voorraadprijs € 15 per artikel.

Gegevens over 2012

- 1 Van het artikel Zon zijn:
 - ingekocht à contant 20.000 stuks \times € 21 = € 420.000;
 - verkocht à contant 23.000 stuks \times € 26 = € 598.000.
- 2 De contant betaalde bedrijfskosten zijn:
 - interestkosten € 12.000
 - overige bedrijfskosten € 35.500
- 3 De inkoopprijs van artikel Zon is:
 - op 31 december 2011: € 20,30 per stuk;
 - op 31 december 2012: € 21,50 per stuk.

- a** Bereken de winst over 2012 volgens de boekhouding van groothandel De Graaff.
NB Maak de uitwerking (ook bij vraag **c**) als volgt:

Opbrengst verkopen		€
Inkooprijks verkopen		-
			<hr/>
Brutowinst		€
Afschrijvingskosten:			
• gebouw	€	
• inventaris	-	
Interestkosten	-	
Overige bedrijfskosten	-	
			<hr/>
Totale bedrijfskosten		-
			<hr/>
Winst volgens boekhouding (resp. fiscaal)		€
			<hr/> <hr/>

- b** Stel voor groothandel De Graaff de fiscale balans per 31 december 2012 op.
- c** Stel voor groothandel De Graaff de fiscale winst-en-verliesrekening over 2012 op.

